

Sygn. akt III U 506/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 kwietnia 2021r.

Sąd Okręgowy w Suwałkach III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	sędzia Piotr Witkowski
------------------------	-------------------------------

po rozpoznaniu w dniu 21 kwietnia 2021r. w Suwałkach na posiedzeniu niejawnym

sprawy **R. O.**

przeciwko Prezesowi Zakładu Ubezpieczeń Społecznych

o umorzenie należności likwidowanego funduszu alimentacyjnego

w związku z odwołaniem R. O.

od decyzji Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 26 maja 2020 r. znak (...)

oddala odwołanie.

UZASADNIENIE

Prezes Zakładu Ubezpieczeń Społecznych decyzją z dnia 26.05.2020r. odmówił R. O. umorzenia należności likwidowanego funduszu alimentacyjnego z tytułu wypłaty świadczeń z funduszu alimentacyjnego oraz 5% opłaty na pokrycie kosztów związanych z działalnością funduszu w łącznej kwocie (...).

W uzasadnieniu decyzji Prezes ZUS wskazał, iż z powodu nie wywiązywania się przez R. O. z zaszeregowanego obowiązku alimentacyjnego, świadczenia te były wypłacane z funduszu alimentacyjnego. Dlatego posiada on zadłużenie, które egzekwowane jest na drodze postępowania egzekucyjnego, prowadzonego przez Komornika Sądowego.

W dniu 17.03.2020r. R. O. złożył wniosek o umorzenie należności likwidowanego funduszu alimentacyjnego motywując go trudną sytuacją materialną i zdrowotną. Oświadczył, że sytuacja dochodowa (choroba i wysokie koszty utrzymania) nie pozwala mu na wywiązanie się z ciążącego na nim obowiązku alimentacyjnego. Taki stan jest efektem czynników obiektywnych, na które nie ma wpływu. Wskazał, iż stan zdrowia uniemożliwia mu podjęcie dodatkowej pracy zarobkowej i posiada bardzo ograniczone dochody, obciążone dodatkowo wydatkami na leczenie. Są to okoliczności uzasadniające umorzenie w stosunku do niego zaległości związanych z obiektywną niemożnością wywiązania się z ciążących na nim zobowiązań alimentacyjnych, bez względu na czas ich powstania. Do wniosku nie dołączył żadnej dodatkowej dokumentacji.

Wnioskodawca został poinformowany przez organ rentowy o możliwości czynnego udziału w każdym stadium postępowania, wnoszenia wszelkich dowodów do sprawy, podnoszenia okoliczności faktycznych mogących mieć wpływ na jego rozstrzygnięcie i określił czternastodniowy termin od daty odebrania korespondencji na dołączenie

dowodów do sprawy. Poinformowano go o konieczności złożenia oryginałów dokumentów lub ich uwierzytelnionych kopii.

W oświadczeniu o stanie rodzinnym i majątkowym oraz sytuacji materialnej z dnia 09.04.2020r. R. O. wskazał, że nie pracuje zarobkowo - pobiera emeryturę, nie posiada dochodów z innych źródeł i samodzielnie prowadzi gospodarstwo domowe. Ponosi koszty stałe związane z utrzymaniem mieszkania oraz wydatki związane z leczeniem. Oświadczył, że nie posiada zobowiązań wobec innych wierzycieli. Dołączył niewierzytelnią kopię orzeczenia o lekkim stopniu niepełnosprawności z 29.04.2015 r.

ZUS w O. we własnym zakresie podjął czynności mające na celu ustalenie aktualnej sytuacji materialnej wnioskodawcy, w wyniku których pozyskał informację od Komornika Sądowego w E., że postępowanie egzekucyjne prowadzone jest tylko z tytułu zaległości na rzecz Likwidatora Funduszu Alimentacyjnego. Zgodnie z ewidencją w Centralnej Bazie Danych Ksiąg Wieczystych ustalono, że wnioskodawca nie jest właścicielem lub współwłaścicielem nieruchomości z założoną Księgą Wieczystą.

Wskazał też, iż R. O. dotychczas nie korzystał z ulg w spłacie należności likwidowanego funduszu alimentacyjnego w formie spłaty ratalnej. Nie dokonuje również wpłat dobrowolnych na rachunek bankowy likwidowanego funduszu alimentacyjnego. Natomiast Komornik Sądowy dokonał zajęcia jego świadczenia emerytalnego, ograniczając potrącenia do kwoty (...) Potrącenia po odliczeniu kosztów komorniczych od grudnia 2018 r. przekazywane są na rachunek bankowy likwidowanego funduszu alimentacyjnego.

Wskazał również, że wypłacał świadczenia w zastępstwie osoby zobowiązanej do alimentów i są to świadczenia zwrotne. W efekcie oznacza to, że osoba zobowiązana ma obowiązek zwrotu wypłaconych świadczeń wraz z 5% opłatą na pokrycie kosztów działalności funduszu alimentacyjnego. Konieczność spłaty zadłużenia jest konsekwencją nie wywiązywania się z obowiązku alimentacyjnego wobec dzieci, natomiast trudna sytuacja materialna rodzica nie zwalnia

z powyższego obowiązku. Ocena spłaty nie oznacza możliwości tylko jednorazowego uregulowania należności, ale także ocenę zdolności spłaty zobowiązań w dłuższym okresie czasu. Dlatego organ rentowy uznał, iż w przypadku R. O. nie zachodzą szczególnie uzasadnione przesłanki uzasadniające umorzenie należności likwidowanego funduszu alimentacyjnego na podstawie art. 68 ustawy z dnia 28.11.2003 r. o świadczeniach rodzinnych.

W odwołaniu od tej decyzji R. O. domagał się jej zmiany wskazując, iż oparta jest na błędnej ocenie zebranego materiału. Podniósł, iż

w złożonym w dniu 16.03.2020r. wniosku wskazał, że stan jego zdrowia nie pozwala na podjęcie jakiejkolwiek pracy, zatem jedynym jego źródłem utrzymania jest świadczenie emerytalne. Jego sytuacja dochodowa (choroba, wysokie koszty utrzymania) nie pozwalają mu na wywiązywanie się z ciężącego na nim obowiązku alimentacyjnym. Taki stan rzeczy jest efektem czynników obiektywnych, na które nie ma on wpływu. Pomimo złożenia dokumentów (ksero) na potwierdzenie swojej choroby oraz warunków bytowych organ rentowy nie uwzględnił ich, naruszając przepisy postępowania administracyjnego. Przywołał wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Krakowie z dnia 10.04.2014r. sygn. III SA/Kr 1183/13, w którym Sąd ten wskazał, iż do szczególnych okoliczności zalicza się taki stan zdrowia dłużnika, który uniemożliwia mu podjęcie jakiejkolwiek pracy zarobkowej

i ograniczone dochody - obciążone dodatkowo wydatkami na leczenie, uzasadniają umorzenie zaległości związanych z obiektywną niemożnością wywiązania się

z ciężących zobowiązań alimentacyjnych, bez względu na czas ich powstania. W jego przypadku nie ma wątpliwości, że jest osobą niepełnosprawną, trwale niezdolną do jakiejkolwiek pracy. Nie posiada również żadnego majątku czy oszczędności oraz utrzymuje się ze środków pochodzących z ZUS i nie ma podstaw do stwierdzenia, że jego sytuacja może ulec zmianie. Egzystuje tylko i wyłącznie dzięki pomocy państwa i ze względu na zły stan zdrowia, nie jest w stanie zmienić niniejszego stanu rzeczy. Zatem jego sytuacja oraz słuszny interes obywatela przemawiają za całkowitym umorzeniem zadłużenia. Dla takich bowiem przypadków przewidziano zastosowanie art. 30 ust. 2 ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie. Podtrzymał podstawy skarżonej decyzji i dodatkowo wskazał, iż zgodnie

z art. 68 ustawy o świadczeniach rodzinnych, w szczególnie uzasadnionych przypadkach związanych z sytuacją zdrowotną lub rodzinną osoby, przeciwko której jest prowadzona egzekucja alimentów, lub osoby zobowiązanej do zwrotu bezpodstawnie pobranych świadczeń z funduszu, likwidator może umorzyć, rozłożyć na raty lub odroczyć termin płatności należności likwidowanego funduszu z tytułu wypłaconych lub bezpodstawnie pobranych świadczeń z funduszu. W świetle brzmienia tego przepisu, należy stwierdzić, iż ocena przyczyn z powodu których można byłoby umorzyć zaległość, mieści się w kategorii swobodnego uznania organu, który indywidualnie bada przesłanki warunkujące podjęcie decyzji o umorzeniu.

Zatem tylko „szczególnie uzasadnione przypadki związane z sytuacją zdrowotną lub rodzinną” pozwalają na umorzenie należności. Ponadto określenie

„w szczególnie uzasadnionych przypadkach” oznacza, że zasadą jest egzekwowanie należności od dłużników alimentacyjnych, natomiast umorzenie należności może nastąpić wyjątkowo w sytuacjach szczególnych. Trudna sytuacja materialna, brak stałych dochodów (bądź ich osiąganie na bardzo niskim poziomie) jest okolicznością dotyczącą wszystkich dłużników alimentacyjnych, gdyż uruchomienie funduszu alimentacyjnego następowało tylko wówczas, gdy dłużnik nie miał majątku ani dochodów podlegających egzekucji (częściowa lub całkowita bezskuteczność egzekucji). Nie jest to więc szczególna okoliczność w rozumieniu omawianego przepisu, co wynika m.in. z wyroku Sądu Najwyższego z dnia 17.10.2006 r.

sygn. II UK 77/06).

Sąd Okręgowy w Suwałkach ustalił i zważył, co następuje:

Odwołania za uzasadnionego uznać nie można było.

Zgodzić się mianowicie należy z Prezesem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, że po stronie odwołującego się nie zachodzi szczególnie uzasadniony przypadek usprawiedliwiający umorzenie obciążających go należności likwidowanego funduszu alimentacyjnego z tytułu wypłaconych za niego należności alimentacyjnych.

Za szczególnie uzasadniony przypadek można bowiem uznać tylko taki, kiedy to wszystkie względy przemawiają za umorzeniem w danej sprawie należności alimentacyjnych. Taki zaś po stronie odwołującego się nie zachodzi. Zasadą bowiem jest egzekwowanie należności od dłużników alimentacyjnych, natomiast umorzenie należności może nastąpić tylko w szczególnie uzasadnionych wypadkach.

Za "szczególnie uzasadnione przypadki" związane z sytuacją zdrowotną lub rodzinną zobowiązanego uznaje się natomiast niezależne od zobowiązanego alimentacyjnie nagłe sytuacje losowe lub nadzwyczajne, które sprawiają tak wyjątkowo trudne warunki, że nie jest on w stanie na bieżąco ani w dającej się przewidzieć perspektywie regulować obarczających go zaległości alimentacyjnych bez uszczerbku dla jego zdrowia lub naruszenia innych istotnych dóbr najbliższych członków rodziny (por. m.in. wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 05.06.2013r. sygn. III AUa 22/13). Takie zaś nagłe sytuacje losowe, bądź nagłe sytuacje nadzwyczajne po stronie odwołującego się R. O. nie zachodzą.

Do przyjęcia, iż zachodzi "szczególnie uzasadniony przypadek" pozwalający na umorzenie należności likwidowanego funduszu alimentacyjnego nie wystarcza nawet ustalenie, że zobowiązany aktualnie nie posiada środków utrzymania, ale konieczna jest także ocena, iż przy uwzględnieniu jego wieku, stanu rodzinnego, kwalifikacji zawodowych oraz rokowań zdrowotnych nie będzie on w stanie również

w przyszłości spłacać tych należności bez narażenia siebie i swojej rodziny na pozbawienie możliwości zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych.

Podkreślić należy, że instytucja umorzenia należności wobec funduszu alimentacyjnego ma charakter wyjątkowy i może być stosowana jedynie właśnie w szczególnie uzasadnionych przypadkach. Wykładnia możliwości skorzystania z umorzenia należności zlikwidowanego funduszu alimentacyjnego w przypadkach szczególnie uzasadnionych związanych z sytuacją zdrowotną lub rodzinną osoby, przeciwko której jest prowadzona egzekucja alimentów, dotyczy nadzwyczajnego zwolnienia zobowiązanego z długu alimentacyjnego, co następuje kosztem uszczuplenia środków funduszu ubezpieczeń społecznych, i z tej przyczyny powinna być ścisła, a nie rozszerzająca.

Przenosząc powyższe uwagi na grunt rozpoznawanej sprawy uznać należy, że sytuacja odwołującego się nie wyczerpuje przesłanek szczególnie uzasadnionego przypadku związanego z jego sytuacją zdrowotną, rodziną i majątkową. Odwołujący powoływał się na zły stan zdrowia i w tym zakresie przedłożył dokumenty wskazujące na występowanie konkretnych schorzeń, w tym przewlekłych. Odwołujący przebył bowiem m.in. zawał serca, co wynika wprost z dokumentacji medycznej i nie wymaga potwierdzania tej okoliczności innymi dowodami w postaci opinii biegłych. Niemniej okoliczności związane ze stanem zdrowia nie zostały w żaden sposób ocenione już obecnie pod kątem niezdolności do pracy, gdyż odwołujący się nie występuje obecnie o ustalenie, że jest niezdolny do pracy. Odwołujący się jest w wieku emerytalnym (ur. (...)) i posiada prawo do emerytury. Natomiast Sąd może jedynie potwierdzić, iż faktycznie odwołujący cierpi na pewne schorzenia, co wynika z dokumentacji medycznej, jednak nie można już przesądzać, iż faktycznie jest on niezdolny do pracy – całkowicie czy też częściowo. Ponadto utrudnienia z pracą w ogóle wynikają nie tylko z uwarunkowań zdrowotnych ale również wieku odwołującego się. Nie stanowi to jednak samo w sobie przesłanki do umorzenia zaległości alimentacyjnych, gdyż w takiej sytuacji ukończenie np. wieku emerytalnego stałoby się podstawą do umorzenia zaległości, a tak nie jest.

Nie uszło również uwadze Sądu, że odwołującemu się potrąca obecnie na poczet egzekucyjnych należności po (...)miesięcznie. Pominięcie więc tych wszystkich okoliczności i umorzenie zadłużenia w całości byłoby premiowaniem postaw odwołującego się prezentowanych przez niego w przeszłości, czego zaakceptować nie można. Tak chociażby wypowiedział się Sąd Apelacyjny w Białymstoku w wyroku z dnia 22.08.2006r. za sygn. akt III AUa 581/06. Nie można wszakże zgodzić się z postawami zaniedbywania swoich podstawowych obowiązków rodzicielskich i społecznych, kiedy to osoba zainteresowana nie jest w stanie w należyty sposób usprawiedliwić swego wcześniejszego nagannego zachowania się. Uznanie przecież w przypadku odwołującego się żądania umorzenia należności wynikających z zadłużenia w funduszu alimentacyjnym byłoby sprzeczne ze zwykłym poczuciem sprawiedliwości i tym bardziej premiowaniem prezentowanych przez niego w przeszłości postaw nie zasługujących na uznanie społeczne. Przecież odwołujący się nie wykazał, że zawsze był niezdolny do pracy. Nie występował o to - jak ustalił Sąd do Zakład Ubezpieczeń Społecznych. Nie bez znaczenia w zakresie ustaleń faktycznych jest też to, że dotychczas nie zwrócił się do likwidatora o zawarcie układu ratalnego, którego ewentualne zawarcie umożliwiłoby mu uniknięcie zbędnego ponoszenia kosztów egzekucji komorniczej i ograniczenia odsetek.

O szczególnie uzasadnionym przypadku można mówić tylko wówczas, gdy nastąpi tragiczne zdarzenie losowe, które spowoduje wyjątkowo trudne warunki uniemożliwiające albo utrudniające wywiązanie się z realizowanych w należyty sposób w przeszłości swoich obowiązków. O należytych zaś w przeszłości sposobie w wywiązywaniu się odwołującego się z obowiązków oraz żadnym też tragicznym zdarzeniu losowym w sprawie mowy nie ma. Musi zatem dołożyć trudu i starań aby teraz swój obowiązek spełnić. Uzasadniony przypadek istnieje wówczas, gdy nie mamy żadnego dochodu, majątku i możliwości pracy oraz znikąd pomocy.

Podkreślić należy, że na osobie, na której ciąży obowiązek lub zaległości alimentacyjne nie powinna być w całości zwolniona z tych zobowiązań, jeżeli ma jakiegokolwiek realne możliwości choćby częściowej lub rozłożonej w czasie spłaty długów alimentacyjnych. Powoływanie się na zły stan zdrowia przy posiadaniu innych możliwości spłaty zadłużenia, jest bezpodstawne. Inaczej takie stanowisko, jak wynika z wyroku Sądu Najwyższego z dnia

10.11.2010r. sygn. I UK 119/10 prowadziły do nielogicznej konstatacji, że alimentacyjnie zobowiązany, który posiada realne możliwości choćby częściowej lub rozłożonej w czasie spłaty długów alimentacyjnych powinien być premiiowany umorzeniem należności zlikwidowanego funduszu alimentacyjnego z tytułu biernej postawy lub bezzasadnego oczekiwania, że jego długi alimentacyjne zostaną umorzone kosztem stron lub innych uczestników systemu ubezpieczeń społecznych z uszczupleniem funduszy tego systemu.

Mając zatem to wszystko na względzie Sąd Okręgowy na mocy art. 477¹⁴ § 1 kpc oddalił odwołanie.

Stosownie do treści art. 148¹ §1 kpc rozpoznano sprawę na posiedzeniu niejawnym, bowiem treść tego artykułu pozwala na to sądowni, jeżeli uzna, że ze względu na całokształt zgłoszonych twierdzeń i wniosków można to uczynić.

(...)/pw